

«Ханнык ба5арар омук үтүө өйүн-санаатын,
культуратын,үгэстэрин материалнай баайын
биһигэ ыал.Онон дьиэкэргэн-омук сайдар
үтүмүн биир төрүтэ.Ыалы туругурдубакка
омугу бар5ардыллыбат»

К.С.Чиряев

Барыл олуга:

Билинни сайдыылаах уйэ5э телефон, компьютер, бабылаан , тыа
хааайыстыбатыгар септеех араас туттар ньымалары билэр о5о а5ыйах.
Онон сизттэрэн о5о тыа сиригэр тереппуттэрин кытта алтыара аччыыр,
тыа сиригэр оло5ун улэтигэр интириэ5э суох буолар.Тыа хааайыстыба
сайдыыта мелтуур кутталлаах.

Сыала:

О5ону дьиэ кэргэннэ улэнэн иитии

О5ону иитиигэ биир төһүү усулуобуйа-дьиэ кэргэн бас билэр
уһаайбата,тиэргэнэ-тэлгэһэтэ буолар.О5о бэйэтин кыанар буолла
да,бэйэтин кыа5ынан үлэ5э кыттыбытынан,көмөлөспүтүнэн
барара.А5алар уолаттарын от-мас үлэтигэр,булка-аска илдэ сылдьан
үлэлэтэн,итиниэхэ сибээстээх сиэргэ-туомна,үгэстэри тутуһууга мэлдьи
үөрэтэллэр.

Кыыс о5о ийэ барахсан такайытынан,дьиэ үлэтигэр үөрэнэрэ.Кыра
сааһыттан иһит хомуйсара ас астаһара,бырааттарын балыстарын
бүөбөйдөһөрө,улаатан иһэн иистэнэн,оһуордаһан барара.Үлэ
үгэстэрэ,опыттара ити курдук көлүөнэттэн көлүөнэ5э,үйэттэн үйэ5э
бэриллэн испиттэрэ.

Былыр сахалар көмүлүөктэрин көдьүтэн кэпсээн кэпсэтэр,таабырын
таайсар,остуоруйалаһар,өс хоһооннорунан кэпсэтэр,ону ырытыһар,дьоро
киһэлэргэ олонхо истэр этилэр.Олонхоһут кэллэр эрэ чугас-ыраах ыаллар
бары мусталлара.Эти-хааны сайыннарарга оонньоуу суолтата улахан
.Дьиэ иһигэр хаамыска,тыксаан,хабылык,күөрчэх ыттыйы,ким тарбахтара
имигэһий,о.д.а.курдук тарбахтары имитэр оонньоуулары оонньоохтарын
сөп.

Оонньуурга улгумнук кыттар о5олор,эт-хаан өттүнэн сайдалларын тэннэ дьону кытта мэлдьи бииргэ сылдыар общество5а сыһыамах,алама5ай,майгылаах,суобастаах киһи киһитэ буола улааталлар. Омук быһыытынан сайдыбыт тэнийибит дьыэ кэргэн оруолуттан,кيني туругуттан тутулуктаах.Ийэ5э,а5а5а,эбээ5э,эһээ5э,айыл5а5а төрөөбүт сиргэ таптал дьыэ кэргэнтэн тахсар ол иһин өбүгэүтүө үгэстэрин тутуһан үлэлииргэ бары иитээччилэр күүспүтүн ууруоххайын.

Төрөппүттэргэ манньк сүбэлэр:

1. О5ону иитиигэ сөптөөх сыал сорук-чопчу былаан оностун.
2. О5ону кытта алтыһарга туспа бириэмэтэ олохтоон.
3. Дьыэ кэргэн педагогическай кыа5ын ирдэтии(хаһыаттан,телевизортан,радиоттан элбэх информацияны хомуйун).

4. Учууталлары иитээччилэри кытта субэлэһэн уопсай ситиһини ылын.
5. Дьэ-кэргэннэ оҕо сайдар эйгэтин тэрийин.
6. Оҕо онорбут буруйдарын сотору-сотору ахтыман, умнун.
7. Оҕо үчүгэи онордоҕуна хайбаан.
8. Дьэ-кэргэннэ режими тутуһун.

СИЭР-МАЙГЫ БЫРААБЫЛАЛАРА

1. Ханна баҕарар сылдьаргар дьону кытта дорооболоһор буол.
2. Атын дьоннор кэпсээннэрин болҕомтолоохтук иһит.
3. Биир тыллаах буоларга үөрэн.
4. Сэмэй буоларга үөрэн.
5. Хаһан да көнөс буолума, табаарыстаргар бэрсэ сырыт.
6. Дьону ытыктыырга, таптыырга үөрэн.
7. Хаһан да була-була киһиргээмэ.
8. Дьон кэпсэппиттэрин хобулаабат буол.
9. Этиһэ үөрэнимэ-тыллаах буолуон.

- 10.Күүстээх,кыанар киһи буолуоххун ба5ардаххына,спордуна
дьарыктан.
- 11.Буруйу хаһан да онорума,буруй нордоххуна эрдэ билин.
- 12.Кырачааннартан албыннаан ылан аһаама.
- 13.Сымыйалааннын суобаскын сүтэримэ.
- 14.Бардам буола улаатыма,холкугар сырыт.
- 15.О5олорго бэрдимсийэр диэни билимэ.
- 16.Улахан дьон кэпсэттэхтэринэ,куруубайдаабакка кэпсэт.
- 17.Кэпсэтэргэр чуолкайдык кэпсэтэ үөрэн.
- 18.Ыалдьыттаргын,табаарыстаргын кытта кэпсэтэ үөрэн.
- 19.Сорудахтары өйдөөн иһит.
- 20.Табаарыстаргын кытта үөхсүмэ,олох хаалынньаннара үөхсэллэр.
- 21.Үнсэргэ үөрэнимэ,бэйэн быһаарсарга үөрэн.
- 22.Кыһыырдаххына аһарына о5ус.Ол инниттэн
оонньоо,ыллаа,кэпсээннэ иһит.
- 23.Үлэ5э,үөрэххэ,дьиэ5эр ыксаабат буол.
- 24.Сорудахха,үлэ5э бардаххына туһата суох сылдыма.
- 25.Кыамматтарга,кырдыа5астарга,а5а саастаахтарга куруутун көмөлөһө
сырыт.
- 26.Дьиэ5эр,дьоннор элбэххэ көмөлөс.
- 27.Кыргыттары кыра сааскытан убаастыы үөрэн.
- 28.Баһыба5ын хаһан да умнума.
- 29.Бараргар-кэлэргэр быраһаайдаһар буол.
- 30.Үлэни таптыы үөрэн.Үлэһит киһи буолуон.

Уб.төрөппүттэр!

О5ону иитиигэ интириэһиргиир

ыйытыыларгытын биэрин.

С Е М И Н А Р

ТЕМАТА: «Дьиз кэргэннэ о5ону ийтиийгэ
саха угэстэрэ»

Колодезникова А.П.

Неймохова В.М.

2011г.